Edgar Allan Poe

Trei duminici într-o săptămână

— Barbar bătrân şi nemilos, scorţos, îndărătnic, ruginit, ramolit, rablagit, decrepit! I-am zis în închipuire, într-o după-amiază, unchiului meu Gogoman, arătându-i tot în închipuire pumnul.

Numai în închipuire. Treaba e că atunci exista într-adevăr o oarecare discrepanţă – neînsemnată – între ce spuneam şi ce nu îndrăzneam să spun, între ce făceam şi ce plănuisem să fac.

Când am deschis uşa salonului, bătrânul marsuin şedea cu picioarele pe şemineu, cu un pahar de Porto într-o labă, făcând eforturi deznădăjduite să dea de capăt cântecelului

Remplis ton verre vide!

Vide ton verre plein! 2

— Dragă unchiule, am zis, închizând încet uşa şi apropiindu-mă de el cu zâmbetul cel mai curtenitor cu putinţă, întotdeauna ai fost drăguţ şi atent, ţi-ai dovedit mărinimia în fel şi chip, încât simt că-i suficient să-ţi reamintesc numai acest mic amănunt ca să fiu încredinţat de consimţământul d-tale deplin.

— Hm! Răspunse el, băiat de treabă! Dă-i drumul!

— Sunt sigur, dragă unchiule [pungaş bătrân şi-afurisit!]*, că n-ai intenţia să te opui cu-adevărat, serios, căsătoriei mele cu Kate. E doar o glumă a d-tale, ştiu – ha! Ha! Ha!

— Cât poţi fi de simpatic uneori.

— Ha! Ha! Ha! Râse el, fir-ai al dracului!

— Desigur, fără-ndoială! Ştiam că-i o glumă. De fapt, unchiule, tot ce dorim acum, Kate şi cu mine, este să ne sfătuieşti în, în legătură cu data – ştii, unchiule – pe scurt, când ţi-ar fi cel mai convenabil să facem nunta?

— Să facem, canalie! Ce-nseamnă asta? Aşteaptă mai întâi s-o desfacem!

— Ha! Ha! Ha! He! He! He! Hi 1 hi! Hi! Ho! Ho! Ho! Hu! Hu! Hu! Oh, asta-i bună! Oh, mortală! Nemaipomenit de spirituală! Dar tot ce dorim acum, unchiule, este să ne spui data precisă.

— Precisă, eh?

— Da, unchiule – numai dacă nu te-ncurcă.

— Bobby, n-ar fi destul dac-aş fixa-o la întâmplare – cândva într-un an sau doi de pildă? E neapărată nevoie să-ţi spun precis?

— Dacă nu te superi, unchiule – precis.

— Păi atunci, Bobby fiule, eşti băiat de treabă, nu-i aşa? Dacă vrei o dată precisă, acuşica îți fac pe plac.

— Unchiule dragă!

— Tăcere, domnule! [acoperindu-şi vocea]. Acuşica îți fac pe plac. Vei obține consimțământul meu – şi comoara3, nu trebuie să uităm comoara – ia să văd! Când să fie? Azi e duminică, nu-i aşa? Ei bine, te vei căsători precis – precis, mă auzi?

— Când vor fi trei duminici într-o săptămână! Mă auzi, domnule? Ce te holbezi aşa? Repet: o vei avea pe Kate şi comoara ei când vor fi trei duminici într-o săptămână, dar nu până atunci – pierde-vară ce eşti – nu până atunci, chiar de-ar fi să crap din pricina asta! Mă cunoşti – sunt un om de cuvânt – acum, valea! Aici dădu pe gât paharul cu Porto, iar eu am zbughit-o din salon copleşit de disperare.

Unchiul meu Gogoman era, vorba cântecului, un „gentleman distins şi venerabil”4, dar spre deosebire de domnul din cântec avea punctele lui slabe. Era un cutărică scund, burtos, încrezut, repezit, un fitecine semicircular, cu nas stacojiu, craniu pătrat, chimir lat şi-o părere extraordinară despre sine. Cu aerul cel mai nevinovat din lume îşi câştigase, datorită accentuatului său spirit de contradicție printre cei ce nu-l cunoşteau decât superficial, reputația de cârcotaş. Ca multor altor oameni foarte cumsecade îi făcea şi lui plăcere să necăjească pe câte unul, lucru ce, la prima vedere, putea fi uşor confundat cu reaua-voință. La orice rugăminte răspunsul său prompt era un Nu! Categoric; dar în final, într-un lung, foarte lung final, extrem de puține cereri erau refuzate. Tuturor atacurilor asupra pungii sale el le opunea cea mai dârză apărare, încât până la urmă suma extorcată era în general direct proporțională cu durata asediului şi cu încăpățânarea rezistenței. Cât priveşte actele de filantropie, nimeni nu dădea mai mult şi cu mai puțină simpatie.

Față de artele frumoase, îndeosebi față de literatură, nutrea un dispreț profund. Acest dispreț îi fusese inspirat de Casimir Perier, a cărui întrebare neobrăzată Î quoi un poete est-il bon? 5 avea obiceiul s-o citeze cu o pronunție foarte caraghioasă drept nec plus ultra6 spiritului logic. Nu-i de mirare că propria mea slăbiciune pentru Muze îl nemulțumea peste măsură. Într-o bună zi, cerându-i bani pentru o ediție nouă din Horațiu, mă asigură că expresia Poeta nascitur, non fit1 însemna în traducere „poet nesuferit, necum potrivit”, remarcă ce trezi în mine un puternic resentiment. Repulsia lui față de „umanioare” se accentuase mult în ultimul timp din pricina pasiunii sale cu totul întâmplătoare pentru ceea ce el socotea a fi ştiințele naturii. Cineva îl oprise pe stradă, crezându-l ditamai doctorul Dubble L. Dee8, conferențiarul de la pseudo-fizică, împrejurare care-l deregla de-a binelea. La data acestei povestiri – căci povestire va fi până la urmă – unchiul meu Gogoman era paşnic şi înțelegător până nu-l apucau toanele. În rest râdea de toți Şi de toate, politica lui îndărătnică fiind uşor de-nțeles. Credea împreună cu Horsley că „în privința legilor oamenii n-au altă treabă decât să li se supună”9.

Îmi petrecusem întreaga viață în preajma acestui gentleman venerabil, căci, murind părinții mei, îi fusesem dat în grijă ca o scumpă moştenire10. Sunt convins că tâlharul cel bătrân ținea la mine ca la propriul său copil –

aproape dacă nu la fel de tare ca la Kate – dar, la urma urmelor, ceea ce-mi oferise dânsul nu era decât o viață de câine. Din primul şi până în al cincilea an îmi administra bătăi regulate. De la cinci la cincisprezece mă amenința în fiecare ceas cu Casa de corecție. De la cincisprezece la douăzeci nu trecea o zi fără să-mi promită că mă va lăsa pe drumuri, cu un singur şiling în buzunar. Eram un câine amărât, e-adevărat, dar asta făcea parte din firea mea – era o treabă de fidelitate. În Kate însă aveam un prieten de nădejde, iar eu ştiam bine asta. Era o fată tare bună, şi-mi zicea cu glas nespus de dulce că o voi avea (comoara şi restul) de-ndată ce-l voi fi înduplecat pe unchiul meu Gogoman să-şi dea necesarul consimțământ. Biata fată! Abia împlinise cincisprezece ani, şi fără acest consimțământ, puțina ei zestre bănească era inviolabilă până când cinci nemărginite veri „aveau să-şi târâie trupul la mal”11. Ce era atunci de făcut? La cincisprezece sau chiar douăzeci şi unu (căci trecusem deja de-a cincea mea olimpiadă), cinci ani de aşteptare sunt ca şi cinci sute. În zadar îl asaltam pe venerabilul gentleman cu stăruințele noastre. Iată o piece de resistance (cum ar zice Messieurs Ude şi Careme)12 ce se potrivea ca o mănuşă imaginației sale bolnave, însuşi Iov s-ar fi indignat să vadă pe acest bătrân şorecar chinuind de mama focului doi bieți şoricei. În sufletul său nu dorea nimic mai tare decât unirea noastră. De la bun început fusese de acord cu asta, şi nu încape îndoială că ar fi dat zece mii de lire sterline din propriul buzunar (comoara lui Kate era a ei proprie) ca să poată găsi o scuză prin care să se conformeze dorințelor noastre fireşti. Pe de altă parte, ne dovediserăm cam imprudenți atacând noi înşine subiectul. Să nu se opună în atare împrejurări, cred sincer că era peste puterile sale.

Am pomenit deja că avea punctele lui slabe; dar vorbind despre ele nu cumva să se creadă că am în vedere capsomania lui, care în realitate constituia unul dintre punctele lui forte – assurerement ce n'etait pas sa faible13. Când zic slăbiciunea sa mă gândesc la o anume superstiție bizară, băbească, ce-l ținea strâns în mrejele ei. Ajunsese de pomină în ce priveşte visele, prevestirile et id genus omne de aiureli. De asemenea era nemaipomenit de tipicar în chestiunile mărunte ce țin de onoare, căci în felul său era indiscutabil un om de cuvânt. De fapt ăsta era unul din hobby-urile sale. Nu-şi făcea nici un fel de scrupule din a ignora spiritul făgăduielilor sale, dar litera lor era respectată cu sfințenie. Ei bine, tocmai această din urmă trăsătură a firii sale ne oferi, într-o splendidă zi, nu mult după discuția noastră din salon, un avantaj nesperat, grație ingeniozității lui Kate. Epuizând astfel în prolegomena, după moda tuturor barzilor şi retorilor moderni, tot timpul şi aproape întreg spațiul puse la dispoziția mea, voi rezuma în câteva cuvinte întreaga poveste.

S-a întâmplat – aşa a potrivit-o soarta – ca printre cunoştințele din cadrul marinei ale logodnicei mele să se afle doi gentlemeni care tocmai puseseră piciorul pe țărmul Angliei, după o călătorie de un an prin țări străine. Însoțiți de aceşti doi gentlemeni şi după o înțelegere prealabilă verişoara mea şi cu mine i-am făcut o vizită unchiului Gogoman, într-o seară de duminică, pe zece octombrie15 – exact la trei săptămâni după memorabilul verdict ce ne-a frânt cu atâta cruzime speranțele. Vreo jumătate de oră conversația s-a derulat pe

teme curente, dar în cele din urmă am izbutit să-i dăm pe nesimțite următoarea turnură:

Cpt. Pratt. Aşadar am lipsit exact un an de zile. Astăzi se împlineşte exact un an, pe legea mea! Ia să văd! Întocmai! Astăzi suntem în zece octombrie. Domnule Gogoman, îți aminteşti că anul trecut, la aceeaşi dată, ți-am făcut o vizită ca să-ți zic la revedere? Şi, că veni vorba, nu vi se pare o coincidență faptul că prietenul nostru, căpitanul Smitherton, a lipsit şi el exact un an? Astăzi se împlineşte un an?

Smitherton. Întocmai! Un an de zile, nici mai mult, nici mai puțin, îți aminteşti, domnule Gogoman, că am venit cu căpitanul Pratt exact la aceeaşi dată anul trecut ca să ne luăm rămas-bun?

Unchiul. Da, da, da. Îmi amintesc foarte bine. Într-adevăr, foarte ciudat! Amândoi ați lipsit exact un an. O coincidență nemaipomenită, într-adevăr! Ceea ce doctorul Dubble L. Dee ar numi un concurs extraordinar de împrejurări. Doctorul Dub.

Kate [întrerupându-l]. Adevărat, papa, nemaipomenită, cu atât mai mult cu cât căpitanul Pratt şi căpitanul Smitherton n-au plecat în aceeaşi cursă, după cum ştii.

Unchiul. Nu ştiu nimic, obrăznicătură! De unde să ştiu? Cred însă că treaba devine din ce în ce mai interesantă. Doctorul Dubble L. Dee. Kate. Cum, papa? Căpitanul Pratt a înconjurat Capul Horn, în vreme ce căpitanul Smitherton a dat ocol Capului Bunei Speranțe!

Unchiul. Bineînțeles! Unul s-a dus către răsărit, iar celălalt către ' apus, şmechere Amândoi au făcut înconjurul lumii. Apropo, doctorul Dubble L. Dee.

Eu [repede]. Căpitane Pratt, trebuie să veniți la noi la cină mâine seară – dumneata şi căpitanul Smitherton – ca să ne povestiți totul despre călătoria voastră. Vom face şi-un joc de whist şi.

Pratt. Whist, dragul meu? Uiți că mâine e duminică. Poate în altă seară.

Kate. Oh, nu se poate ca Robert să fi ajuns atât de rău! Azi e duminică!

Unchiul. Adevărat! Adevărat!

Pratt. Vă cer iertare la amândoi, dar nu cred să fi greşit. Sunt absolut convins că mâine este duminică pentru că.

Smitherton [foarte surprins]. Ce tot vorbiți? Nu cumva ieri a fost duminică? Ia gândiți-vă!

Cu toții. Precum zici! Habar n-ai!

Unchiul. Azi e duminică, vă zic – cum să nu ştiu?

Pratt. Oh, nu! Mâine-i duminică.

Smitherton. Sunteți nebuni cu toții! Fiecare! Sunt sigur că ieri a fost duminică cum sunt sigur că-n clipa asta şed pe-acest scaun!

Kate [sărind în sus cu nerăbdare]. Înțeleg – înțeleg totul. Papa, treaba asta te priveşte în mod direct pe d-ta, ştii tu de ce. Dați-mi voie Şi-am să vă explic totul într-o clipă. E foarte simplu. Căpitanul Smitherton afirmă că ieri a fost duminică. Întocmai! Are dreptate. Căpitanul Pratt susține că mâine va fi duminică. Întocmai! Şi el are dreptate. Adevărul este că toți avem dreptate, şi iată cum sunt trei duminici într-o săptămână! Smitherton [după o pauză]. Pe onoarea mea, Pratt, Kate ne-a bătut pe toți! Ce idioți am fost amândoi!

Domnule Gogoman, lucrurile stau cam aşa: pământul, după cum ştiți, are o circumferință de douăzeci şi patru de mii de mile. Bulgărele ăsta de pământ se învârte în jurul axei sale – se roteşte – înconjoară aceste douăzeci şi patru de mii mile de la apus către răsărit în exact douăzeci şi patru de ceasuri. Înțelegi, domnule Gogoman?

Unchiul. Adevărat! Adevărat! Doctorul Dub. Smitherton [acoperindu-i vocea]. Ei bine, sire, asta la o viteză de o mie de mile pe oră. Dar să presupunem că din punctul acesta navighez o mie de mile către răsărit. Fireşte, mă voi aştepta ca soarele să răsară cu exact o oră mai devreme ca aici, la Londra. Voi vedea răsăritul soarelui cu o oră înaintea voastră. Înaintând încă o mie de mile în aceeaşi direcție mă voi aştepta ca soarele să răsară cu două ceasuri mai devreme, iar după altă mie, cu trei ceasuri şi mereu aşa, până când voi fi făcut înconjurul întregului glob, ajungând în acest punct în care, după parcurgerea a douăzeci şi patru de mii de mile spre răsărit, mă aştept ca soarele să răsară deasupra Londrei cu mai puțin decât douăzeci şi patru de ceasuri mai devreme, adică mă aflu cu o zi în. Avans față de timpul vostru. Înțelegi, eh?

Unchiul. Dar. Dubble L. Dee.

Smitherton [cu glas tunător]. Căpitanul Pratt, dimpotrivă, după ce a navigat către apus o mie de mile față de acest punct, era cu douăzeci şi patru de ceasuri, adică o zi, în urma timpului înregistrat la Londra. Aşa se face că pentru mine ieri a fost duminică, pentru dumneata azi e duminică, aşa se face, aşadar, că pentru Pratt mâine va fi duminică. Ba mai mult, domnule Gogoman, este absolut limpede că fiecare are dreptate, căci nu există nici un temei filosofic ca adevărul vreunuia dintre noi să aibă prioritate.

Unchiul. Nemaipomenit! Ce orb am fost! Kate, Bobby, asta pe mine mă priveşte, precum zici. Dar sunt un om de cuvânt, notează asta! O vei avea, băiatule (comoara şi restul), când vei pofti. S-a făcut, pe Jupiter! Trei duminici toate într-un şir! Mă duc să aflu părerea lui Dubble L. Dee despre asta.

SFÂRŞIT